

Merivallan muisto ja kriittikki

Hugh Murphy and Derek J. Oddy: The Mirror of the Seas. A Centenary History of Society for Nautical Research. The Society for Nautical Research, Glasgow 2010. xviii+277 s.

■ The Society for Nautical Research (SNR) on kansainväli-

sesti merkittävä Lontoossa lähes sata vuotta sitten perustettu yhdistys, jonka historian ovat yhteistyössä kirjoittaneet yhdistyksen lehden *Mariners' Mirrorin* päätoimittaja Hugh Murphy ja talous- ja sosiaalishistorian emeritusprofessori Derek Oddy. He tarkistelevat monipuolisesti yhdistyksen saavutuksista taivalta.

Tutkimusote on suomalaisiin tieteellisten seurojen julkirjoihin verrattuna sikäli poikkeava, että toimintaa ja toimijoita tarkastellaan ajoittain hyvinkin kriittisesti. Tutkijoiden oma näkemys merihistorian ja meriarkeologian tutkimuksen edistämisestä yhdistyksen perustehtävänä tulee hyvin selväksi. Ajoittain sivupoluille eksyneet yhdistyksen keskeiset toimijat saavat kuulla kunniansa perustellusti ja perusteellisesti.

Toinen myönteinen piirre on yhdistyksen taloushistorian tarkka ja monipuolinen analyysi. Tämä on perusteltua, koska yhdistyksen suuret julkiset hankkeet, Horatio Nelsonin Trafalgarin meritaistelun lippulaivan HMS Victoryn säilyttäminen ja kunnossapito, ovatkin olleet yhdistyksen suurimpia menestyksiä.

Taistelu laivan säilyttämiseksi on ollut taloudellisesti, hallinnollisesti ja biologisesti haastava. HMS Victoryn uhkana ovat olleet saksalaisten pommit toisessa maailmansodassa ja sitkeät kuoriaisten hyökkäykset. Esimerkiksi rautio (*Xestobium rufovillosum* engl. *death watch beetle*) on kyennyt porautumaan museoidun laivan rakenteisiin, jopa huippulaatuiseenkin puuhun (*lingnum vitae*).

HMS Victoryn hallinnollisesti sekava asema avaa mielenkiintoisen näkökulman kuninkaallisen laivaston, museosektorin ja SNR:n väliseen vuorovaikutukseen. SNR:n järjestämät keräykset ja myöhemmin pääsylimputulot sekä muistoesineistä saadut myyntitulot ovat varmistaneet laivan kunnostamisen, mutta hallinnollinen sekavuus on aiheuttanut myös kovia konflikteja eri toimijoiden välillä.

SNR on toisaalta yrittänyt ohjata tiukalla kädellä laivan restaurointia ja samalla vaatinut, että laiva pysyy Portsmouthissa päämajaansa pitävän laivastoyksikön komentavan upseerin (C-in-C) lippulaivana. Yhdistys ei ollut kuitenkaan tyytyväinen, kun laivasto alkoi käyttää Nelsonin lippulaivaa majoitus-, toimisto-, soitto- ja edustustilana.

Yhdistyksen menestyksen salaisuus on sen saavuttama laaja julkisuus 1900-luvun alussa, kun se aloitti kansalaiskeräyksen HMS Victoryn pelastamiseksi (Save the Victory Fund). Kansallisen merimuseon perustaminen ja kuninkaallisen laivaston museon synty kuuluvat myös yhdistyksen ansioluetteloon, mutta vahvojen instituutioiden ja yhdistyksen välit ovat ajoittain etääntyneet.

Kun tutkimuksen toinen kirjoittaja on SNR:n lehden päätoimittaja, ei ole yllättävää, että yhdistyksen toiminnan lippulaivaksi todetaan tieteelliset kriteerit täyttävä, kansainvälisen levikin omaava lehti. *Mariner's Mirror* onkin laajalevikkisin merihistorian ja -arkeologian tutkimuksia monipuolisesti julkaiseva ja esittelevä

aikakauskirja. Lehti on sekä tieteellisten tutkijoiden että alan innokkaiden harrastajien tutkimustulosten julkaisija.

Yhdistyksen suojelijana on tällä hetkellä Edinburghin herttua, HRH prinssi Philip ja puheenjohtajana Yorkin herttua HRH prinssi Andrew. Läheiset suhteet kuninkaallisiin on osa tieteellisten yhdistysten arvostuskamppailua Yhdistyneessä Kuningaskunnassa. SNR on harkinnut jopa kuninkaallisen etuliitteen hankkimista yhdistyksen nimeen, mutta tämä operaatio on arvioitu liian kalliiksi.

The Mirror of the Seas on tiivis järjestöhistoria, joka tekee sukelluksen merivaltaan perustuneen imperiumin historiaan aikakaudella, jolloin se vähitellen taantui vain paikalliseksi voimatekijäksi. Brittiläisen merivallan muistojen vaalimisen ja tieteellisen kriittisen meriaiheisen tutkimuksen välinen jännite ei ole yhdistyksen toiminnasta tai lehdestä kadonneet. Ehkä tämä jännite pitää yhdistyksen hengissä.

Tapio Bergholm